

Motion till riksdagen 2018/19:2098

av Peter Persson m.fl. (S)

Stärk välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att stärka den gemensamma välfärden och begränsa marknadskrafterna i skola, vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det som länge kännetecknade den svenska välfärdsmodellen var att skola, vård och omsorg inte styrdes av marknadsintressen. Syftet var enkelt: Samhället skulle bli mer jämlikt. Oavsett var människor levde eller hade för bakgrund skulle alla ha tillgång till välfärdstjänster av hög kvalitet på lika villkor. Samtidigt fanns det en insikt om att marknadskrafterna inte är förmögna att skapa ett jämlikt samhälle utan i stället bidrog till ökad segregation och ojämlikhet.

De senaste 30 åren har dock grunderna för det svenska välfärdssystemet förändrats kraftigt med resultatet att marknadskrafternas inflytande har stärkts på bekostnad av det gemensamma. Detta har skett genom avreglering, konkurrensutsättning och privatisering. Samtidigt har resurserna till välfärden skurits ned kraftigt och den politiska styrningen minskat. Priset har blivit att politikens uppgift begränsats till att sätta upp mål som verksamheten sedan på egen hand ska styras mot enligt teorin om New Public Management. Motiveringen har allt som oftast varit effektiviseringar och kostnadsminskningar. Detta har blivit en grogrund för ökade ojämlikheter när det gäller tillgång och kvalitet på välfärdstjänsterna.

Sedan år 2000 kan vi se hur marknadskrafternas inflytande i välfärden ökat explosionsartat. Denna utveckling drevs också kraftigt på av de borgerliga regeringarna mellan 2006 och 2014. Allt fler skulle nu bli kunder på den privata vårdmarknaden. År 2010 blev det exempelvis obligatoriskt för landstingen att införa valfrihetssystem inom primärvården och antalet vårdcentraler som drivs av privata vårdgivare ökade mellan 2007 till 2011 från 28 procent till 40 procent (SOU 2017:7).

I kölvattnet av privatiseringen av välfärdssektorn har det också öppnats upp en marknad för nätläkare och digitala vårdcentraler. Enligt Läkartidningen

(2018:115:EZIL) ökade vårdbesöken från drygt 5 000 besök i november 2016 till drygt 25 000 besök i november 2017. Detta har bidragit till en skenande kostnad för landstingen som faktureras för vårdbesöken enligt den så kallade utomlänstaxan. Samtidigt har marknadsföringen från flera av de digitala vårdföretagen kritiserats för att vara aggressiv och bidra till att människor utan direkta vårdbehov ringer dyra nätdoktorer i stället för Vårdguiden 1177 där råden är gratis. Detta riskerar att utarma landstingens resurser och på sikt skulle det kunna få konsekvensen att den som är i verkligt behov av vård inte kan få det.

Resultatet av marknadsliberaliseringen av den svenska välfärden är ökad ojämlikhet. Detta riskerar på sikt att urholka förtroendet för den offentliga välfärden. När inte längre medborgarna upplever att de får ut det som de förväntas av skola, vård och omsorg riskerar också viljan att bidra till det gemensamma med skattemedel att minska. För att vända trenden och återigen öka jämlikheten i Sverige är det nödvändigt att stärka den demokratiskt styrda välfärden och minska marknadskrafterna.

Peter Persson (S)

Johanna Haraldsson (S)

Carina Ödebrink (S)